

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

АНДРУСЯК Ірина Володимирівна

УДК: 330.34:338.1

**ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

**Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством**

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент
ЖИЛІНСЬКА Оксана Іванівна,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри менеджменту
інноваційної та інвестиційної діяльності

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
МАРКІНА Ірина Анатоліївна,
Полтавська державна аграрна академія,
завідувач кафедри менеджменту;

кандидат економічних наук
ТКАЧЕНКО Юлія Володимирівна,
Посольство Королівства Данії в Україні,
радник з питань співробітництва з
метою розвитку.

Захист відбудеться «10» квітня 2017 р. о 14⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.48 Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 03022, м. Київ, вул. Васильківська, 90-А, економічний факультет, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці імені М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 58, к. 12.

Автореферат розісланий «03» березня 2017 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О. В. Баженова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Прийняття Цілей сталого розвитку (ЦСР) на Саміті ООН у 2015 р. об'єктивізувало міжнародне визнання концепції сталого розвитку (КСР) та набуття нею парадигмального значення у дослідницькій і практичній діяльності. Відтак розробка управлінських заходів як на рівні держав чи транснаціональних корпорацій (ТНК), так і на рівні малих і середніх підприємств (МСП) у руслі реалізації концепції сталого розвитку актуалізує виокремлення системоутворюючого ядра сталого розвитку, яким є інноваційне забезпечення. Інновації постають джерелом ефективних змін і рушійною силою гармонізованого та взаємозалежного соціального, економічного, екологічного розвитку суспільства загалом та особистості зокрема, не збіднюючи їх майбутнього.

Формування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки (ІЗСРЕ) відбувається у п'яти площинах: науково-технічній, яка відповідає за розробку сталих продуктів і послуг; створенні інституційних умов імплементації КСР; маркетинговій, яка передбачає впровадження корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) та брендинг сталих продуктів і послуг; здійсненні інвестицій, у тому числі соціально відповідальне інвестування; поширенні та прийнятті суспільством ідей сталого розвитку.

Розвинені країни та ТНК активно залучаються до процесу втілення концепції сталого розвитку. Проте Україна, як засвідчують світові рейтинги, що характеризують економічний, екологічний, соціальний, інноваційний розвиток, посіла далеко не найкращі позиції: одним з найгірших є стан економічної свободи, найнижчий рівень показників Європейського інноваційного табло, провальна динаміка показників глобальної конкурентоспроможності. Відтак надважливого значення набуває дослідження проблематики ядра сталого розвитку та акцентування уваги на інноваційному забезпеченні сталого розвитку національної економіки.

Значний внесок у становлення концепції сталого розвитку зробили учасники Римського клубу, зокрема А. Печчеї, О. Кінг, Донелла і Деніс Медоузи, а також Комісія ООН з навколишнього середовища та розвитку під керівництвом Г.Х. Брундтланд. Ідейні витoki сталого розвитку знаходимо у класиків економічної науки: Т. Мальтуса, А. Маршалла, Дж.С. Мілля, Р. Солоу, Й. Шумпетера, а також академіка В. Вернадського. Різноманітні аспекти сталого розвитку економіки розглядаються у роботах багатьох іноземних та українських дослідників, зокрема: В. Базилевича, І. Бистрякова, О. Білоруса, Н. Белікової, Дж. Бойда, А. Болдака, С. Войтка, З. Герасимчук, К. Джалала, С. Дорогунцова, К. Єфремова, М. Згуровського, Л. Масловської, Ю. Мацейка, Л. Мельника, Л. Нельсон, Ш. Омарова, О. Ральчука, П. Роджерса, Л. Руденка, С. Руза, А. Садовенка, В. Середи, С. Телешевської, Т. Тимочко, В. Трегобчука, М. Хвесика, Ю. Хвесик, Л. Хенса та ін. Питанням ролі інновацій і відповідальної діяльності бізнесу для забезпечення сталого розвитку відводиться важливе місце у працях Д. Баюри, Н. Гражевської, І. Єгорова, О. Жилінської, І. Лебедева, І. Маркіної, Р. Нідумолу, І. Одотюка, К. Прахалада, М. Рангасвами, М. Саприкіної, Н. Супрун, І. Тараненко, Ю. Ткаченко, Л. Федулової, С. Фірсової, О. Черняка та ін.

Незважаючи на значну кількість наукових праць у царині сталого розвитку, проблематика дослідження формування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки не набула комплексного виразу в українській науковій літературі. Таку проблематику актуалізує прийняття Цілей сталого розвитку та настання четвертої промислової революції, що вимагає від світової спільноти розробки інноваційних рішень задля сталого розвитку та налагодження ефективної співпраці для досягнення ЦСР. Детального вивчення потребують можливості формування інноваційного забезпечення сталого розвитку національної економіки, що зумовлює необхідність компаративного аналізу рівня ІЗСРЕ країн світу та уможливить використання кращих світових практик реалізації концепції сталого розвитку. Актуальність, теоретична та практична значущість окреслених питань і необхідність їх наукового опрацювання зумовили вибір об'єкта дисертаційної роботи, визначення теми, мети, предмета та завдань наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота у частині теоретичних і прикладних аспектів формування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки є складовою науково-дослідних робіт економічного факультету та кафедри менеджменту інноваційної та інвестиційної діяльності Київського національного університету імені Тараса Шевченка: № 11БФ040-01 «Модернізація економіки України на засадах сталого соціально-економічного розвитку: закономірності, протиріччя, ризику» (реєстраційний номер 0111U006456); № 16БФ040-01 «Макроекономічна стратегія реалізації європейського вектору економічного розвитку України: концептуальні засади, виклики, протиріччя» (реєстраційний номер 0116U004822); № 16КФ040-02 «Інноваційний розвиток менеджменту в умовах інформаційного суспільства».

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень і прикладних аспектів формування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки України та розробка методичного інструментарію його оцінювання. Досягнення поставленої мети зумовило постановку та вирішення таких задач дослідження:

- охарактеризувати передумови становлення концепції сталого розвитку та наукові підходи до трактування поняття «сталий розвиток»;
- ідентифікувати складові сталого розвитку, надати теоретичне обґрунтування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки та здійснити його компонентне структурування;
- систематизувати методичний інструментарій оцінювання сталого розвитку на макро- та мікроекономічному рівні;
- проаналізувати сучасну практику рейтингового оцінювання рівня сталого розвитку економіки у контексті світових тенденцій формування його інноваційного забезпечення;
- визначити рейтингові позиції України за економічною, соціальною, екологічною та інноваційною складовими сталого розвитку;

- розробити методичний підхід компаративного оцінювання рівня інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки України та країн світу;
- проаналізувати галузеві аспекти та виявити головні проблеми формування інноваційного забезпечення сталого розвитку національної економіки;
- з'ясувати інституційні умови вітчизняної імплементації концепції сталого розвитку;
- запропонувати напрями вдосконалення інноваційного забезпечення сталого розвитку національної економіки.

Об'єктом дослідження є процеси формування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки.

Предметом дослідження виступають теоретичні положення і прикладні аспекти формування та методичний інструментарій оцінювання інноваційного забезпечення сталого розвитку національної економіки.

Методи дослідження. Теоретико-методичний базис дисертаційної роботи сформовано на основі використання загальнонаукових і специфічних методів дослідження, а саме: *метод історичного та логічного* – для виокремлення етапів зародження, становлення і парадигмальної трансформації концепції сталого розвитку (п. 1.1); *методи аналізу та синтезу, індукції і дедукції* – у розкритті теоретико-методичних засад інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки та виявленні проблем його формування в Україні (п. 1.1 – п. 1.3, п. 2.2, п. 3.1, п. 3.2); *метод логічного узагальнення та абстрагування* – для визначення сутності понять «сталий розвиток», «інноваційне забезпечення сталого розвитку економіки», «сталий продукт чи послуга» (п. 1.1, п. 1.2) та формулювання висновків; *методи групування і класифікації* – для виділення компонент (науково-технічної, інституційної, маркетингової, інвестиційної, освітньо-інформаційної) і суб'єктів інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки, а також систематизації методичного інструментарію його оцінювання (п. 1.2, п. 1.3); *метод порівнянь* – для узагальнення світових тенденцій формування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки та визначення напрямів його вдосконалення за відповідними компонентами ІЗСРЕ (п. 3.1, п. 3.3); *метод економіко-статистичного аналізу* – для обґрунтування тенденцій інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки (п. 2.1, п. 2.2, п. 3.1); *метод інтегрального оцінювання* – у розробці методики рейтингового оцінювання рівня ІЗСРЕ (п. 2.3); *методи багатокритеріального аналізу* – для обчислення ранкінгів країн за загальним рівнем інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки та його компонентами (п. 2.3); *табличний і графічний методи* – для наочної ілюстрації результатів дослідження (п. 1.1 – п. 3.3).

Інформаційною базою дисертаційної роботи є статистичні дані Державної служби статистики України, Державної служби інтелектуальної власності України, матеріали нормативних документів державних органів України та національних доповідей; статистичні та аналітичні матеріали агенцій ООН, Світового банку, Всесвітнього економічного форуму, Організації економічного співробітництва та розвитку, Всесвітньої організації

інтелектуальної власності, Всесвітнього фонду природи, Мережі глобального сліду, Всесвітньої ради підприємців зі сталого розвитку, Європейського інноваційного табло, Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку (СЦД-Україна), Центру «Розвиток КСВ», Представництва ООН в Україні; матеріали нефінансової звітності та офіційні сайти підприємств, міжнародних консалтингових і дослідницьких організацій, періодичні видання, наукові збірки, монографії, наукові публікації вітчизняних і закордонних дослідників, ресурси Інтернет.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і прикладних аспектів формування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки України та розробці методичного інструментарію його оцінювання. Найбільш вагомими науковими результатами, які містять елементи наукової новизни, отримані особисто та виносяться на захист, є наступні:

вперше:

– розроблено методичний підхід рейтингового оцінювання рівня інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки, який базується на побудові інтегрального Індексу інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки за визначеною послідовністю етапів, що уможлиблює компаративний аналіз як загального рівня сформованості інноваційного забезпечення сталого розвитку економік країн світу, так і за окремими його компонентами: науково-технічною, інституційною, маркетинговою, інвестиційною, освітньо-інформаційною; застосування цієї розробки посилює об'єктивність і прикладне значення рейтингування країн світу за рівнем сталого розвитку;

удосконалено:

– науково-категоріальний апарат економічної науки у частині обґрунтування та розкриття сутності понять: «інноваційне забезпечення сталого розвитку економіки», що полягає у сукупності заходів активізації практичного втілення нових наукових і технічних знань в економічній, екологічній та соціальній складових сталого розвитку шляхом мобілізації зусиль держави та корпоративного сектора щодо залучення інвестиційних ресурсів у розширення виробництва сталих продуктів і послуг, а також створення відповідних інституційних умов сталого розвитку економіки; «сталий розвиток», що пропонується розглядати як глобальний механізм забезпечення ефективної діяльності зацікавлених осіб у всіх сферах життєдіяльності шляхом справедливого використання ресурсів і задоволення потреб, створення умов для розвитку людського потенціалу, реалізації нових наукових і технічних знань з усвідомленням своєї відповідальності перед сучасним і майбутніми поколіннями за збереження цілісності природного середовища; «сталий продукт чи послуга», де акцентовано увагу на отриманні від реалізації наукових і технічних знань позитивного ефекту чи зменшення негативного соціального, екологічного та економічного впливу впродовж усього життєвого циклу такого продукту чи послуги;

– методичний інструментарій оцінювання сталого розвитку економіки у частині обґрунтування компонент інноваційного забезпечення сталого розвитку

економіки, а саме виділення та надання комплексної характеристики науково-технічної, інституційної, маркетингової, інвестиційної, освітньо-інформаційної компонент, яке базується на статистичних даних міжнародних організацій та індикаторних показниках сталого розвитку країн світу;

дістали подальшого розвитку:

– теоретичні положення концепції сталого розвитку в частині ідентифікації інноваційної складової як ядра сталого розвитку суспільства, що через синергетичну взаємодію з економічною, екологічною і соціальною складовими уможливує генерування нових наукових і технічних знань та їх уречевлення у сталі продукти та послуги, а також формування інноваційних моделей і стратегій сталого розвитку суспільства задля врахування інтересів майбутніх поколінь;

– прикладні засади формування інноваційного забезпечення сталого розвитку національної економіки, що на відміну від існуючих положень ґрунтуються на результатах компаративного аналізу та оцінювання компонент інноваційного забезпечення сталого розвитку економік 19 країн світу та України, це дало змогу обґрунтувати рекомендації щодо імплементації кращих світових практик реалізації концепції сталого розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що головні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи з актуальних проблем інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки України були використані: Міністерством аграрної політики та продовольства України у процесі розробки Програми розвитку аграрного сектора економіки на період до 2020 року, а саме Розділу 1.4. «Заходи та інструменти реалізації за функціональними напрямками», а також у діяльності робочих груп з розробки євроінтеграційного законодавства та дерегуляції управління у сфері сільського господарства (довідка № 37-11-2-15/15527 від 10.10.2014 р.); під час підготовки оглядового звіту про роботу Глобальної мережі екологічного маркування (GEN), який застосовано в процесі підготовки методичного забезпечення для країн-учасників Східного партнерства «EaP GREEN» з метою підвищення їх потенціалу щодо розвитку програм екологічного маркування згідно з ISO 14024 та запровадження моделі сталих закупівель у державному та приватному секторах економіки (довідка № 17 від 19.02.2014 р.); у процесі розробки стратегії розвитку компанії ПрАТ «Філіп Морріс Україна» (довідка № 98829 від 26.09.2014 р.). Результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес на економічному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка при викладанні навчальних дисциплін «Маркетинг нововведень» та «Інвестування» (довідка № 013/679 від 9.12.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є особисто виконаною науковою працею. Наукові положення, висновки та пропозиції, які викладені в дисертації і виносяться на захист, отримано особисто та викладено у наукових публікаціях. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення та ідеї, які є результатом власних досліджень автора. Внесок здобувача у наукових працях у співавторстві зазначено у списку опублікованих праць за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Головні наукові результати та висновки дисертації доповідались та обговорювались на 14 міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях, а саме: Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Иновационное развитие экономики: предпринимательство, образование, наука» (м. Мінськ, Республіка Білорусь, жовтень 2013 р.); Науково-практичній конференції «Фінанси інституційних секторів економіки України: стан, тенденції розвитку, практика реформування» (м. Київ, грудень 2013 р.); XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Конкурентоспроможність національної економіки» (м. Київ, березень 2014 р.); XVII Міжнародній науковій конференції молодих вчених (м. Мінськ, Республіка Білорусь, квітень 2014 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Менеджмент у XXI сторіччі: методологія і практика» (м. Полтава, травень 2014 р.); II Міжнародній конференції «Глобальні виклики для навколишнього середовища і ресурсної економіки в країнах Центральної та Східної Європи: безпека та сталий розвиток» (м. Київ, жовтень 2014 р.); круглому столі «Об'єднані наукою: перспективи міждисциплінарних досліджень» (м. Київ, листопад 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні засади сталого розвитку національного господарства» (м. Кам'янець-Подільський, листопад 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Actual Problems of Modern Economy Development» (м. Мельбурн, Австралія, березень 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Najnowsze badania naukowe. Teoria, praktyka» (м. Познань, Польща, березень 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Показники та фактори конкурентоспроможності національної економіки» (м. Дніпропетровськ, жовтень 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization» (м. Клайпеда, Литва, січень 2016 р.); I Міжнародній науково-практичній конференції «Економіко-культурологічне позиціонування України в світовому глобалізованому просторі» (м. Кошице, Словаччина, лютий 2016 р.); XIV Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Шевченківська весна 2016: Економіка» (м. Київ, квітень 2016 р.).

Публікації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 21 наукову працю загальним обсягом 7,99 д.а. (з них 6,92 д.а. належить автору), а саме: розділ у колективній монографії у співавторстві (0,52 д.а., з них 0,26 д.а. – авторські), десять наукових статей (5,87 д.а., з них 5,13 д.а. – авторські), у тому числі сім у наукових фахових виданнях України (з них чотири включено до міжнародних наукометричних баз даних), три статті – у наукових виданнях інших держав (з них дві включено до міжнародних наукометричних баз даних) та десять публікацій за матеріалами доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації включно зі списком використаних джерел, що налічує 212 найменувань, становить 229 сторінок. Текст містить 34 рисунки, 48 таблиць, 48 додатків (розміщено на 33 сторінках).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано мету та завдання дисертації, наведено перелік використаних методів; висвітлено наукову новизну одержаних результатів, їх теоретичну та практичну значущість; розкрито особистий внесок автора, наведено інформацію про апробацію та публікації результатів дисертації.

У першому розділі «**Теоретико-методичні засади інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки**» актуалізовано проблематику інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки, з'ясовано передумови становлення і парадигмальної трансформації концепції сталого розвитку, систематизовано методичний інструментарій оцінювання рівня сталого розвитку економіки.

У роботі показано, що концепція сталого розвитку постала фундаментальною парадигмою поступу світової спільноти у ХХІ ст., глобальним механізмом трансформації суспільства, який має на меті забезпечення справедливого задоволення потреб людства шляхом раціонального використання природних ресурсів, не збіднюючи при цьому майбутні покоління. Виділено п'ять етапів еволюції концепції сталого розвитку, а саме: підготовчий етап, що зумовлений необхідністю розгляду теорій, які частково описували окремі аспекти взаємозв'язку «людина-природа-суспільство»; етап зародження КСР, який ознаменований заснуванням Римського клубу та проведенням першої Конференції ООН з довкілля, коли глобальні проблеми було піднято на світовому рівні; етап формування концептуальних засад, який характеризується визначенням поняття сталого розвитку Комісією Брундтланд, прийняттям «Порядку денного на ХХІ ст.» задля досягнення сталого розвитку, створенням Комісії ООН зі сталого розвитку та цілою епохою, започаткованою Цілями розвитку тисячоліття; етап зрілості, коли світовою спільнотою було визнано необхідність масового втілення КСР, цей етап співпав із проведенням Всесвітнього саміту зі сталого розвитку та прийняттям на наступній зустрічі, яка проходила за 20 років після «Саміту Землі», документу «Майбутнє, якого ми прагнемо»; сучасний етап масового поширення, втілення і реалізації концепції, яка дістала міжнародне схвалення і потребує імплементації на глобальному, національному та мікрорівнях, що стимулюється встановленням нових правил гри для країн, корпоративного сектора та всього суспільства – Цілей сталого розвитку, завдання досягнення яких є першочерговим до 2030 р.

Аргументовано, що провідною силою сталого розвитку, без якої неможлива реалізація базових його компонент (економічної, екологічної, соціальної), є інновації. Запропоновано виокремлення інноваційної складової сталого розвитку, яка через синергетичну взаємодію з економічною, екологічною і соціальною складовими створює можливості для ефективної соціально-економічної діяльності та якісної зміни управлінських підходів і засобів втілення концепції сталого розвитку, що показано на рис. 1.

Реалізація концепції сталого розвитку та створення сталого майбутнього об'єктивізують об'єднання зусиль держави та корпоративного сектора, які активізують свою економічну діяльність з використанням інноваційних підходів, що будуть підтримані суспільством і не завдаватимуть шкоди довкіллю.

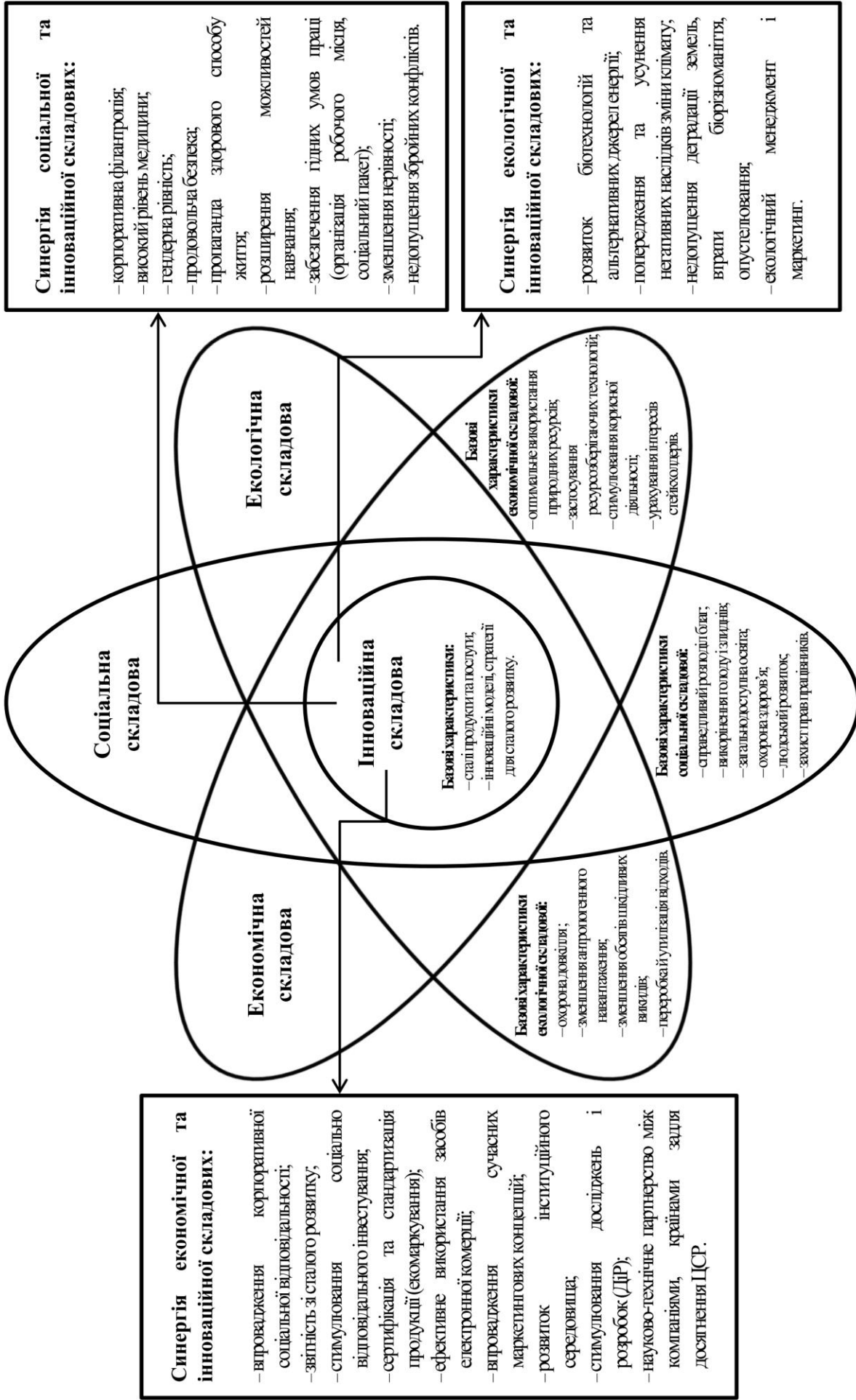

Рис. 1. Складові сталого розвитку

Джерело: розроблено автором.

Водночас це потребує залучення фінансових ресурсів, формування державної політики сприяння сталому розвитку економіки, пропаганди ідей сталого розвитку, активізації науково-технічної діяльності, дослідження ринку та майбутніх потреб і вимог споживачів. Обґрунтовано необхідність розгляду інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки та аргументовано виділення головних його компонент:

науково-технічної компоненти, яка передбачає генерування, поширення, практичне використання, підготовку до реалізації нових наукових і технічних знань у соціальній, екологічній та економічній сферах (K_1);

інституційної компоненти, яка полягає у координації та об'єднанні зусиль міжнародних організацій, окремих держав, приватного сектора та громадянського суспільства у вирішенні глобальних проблем людства шляхом прийняття Цілей сталого розвитку та їх практичного втілення, а також системи законів, норм, правил, які визначають умови діяльності господарюючих суб'єктів щодо реалізації концепції сталого розвитку (K_2);

маркетингової компоненти, яка об'єднує зусилля щодо дослідження ринку та потреб споживачів, їх готовності до сприйняття сталих продуктів і послуг, ефективного впровадження і реалізації інноваційної продукції, якісного застосування маркетингових комунікацій, ефективного брендингу, використання соціально відповідальних ініціатив у бізнесі (K_3);

інвестиційної компоненти, що уможливорює мобілізацію фінансових ресурсів і сприяння здійсненню інвестицій у сфері, пов'язані з реалізацією Цілей сталого розвитку, врахування інвесторами у своїй діяльності екологічних, соціальних та управлінських факторів, стимулювання соціально відповідального інвестування, заохочення участі та розширення доступу приватного сектора для фінансування прогресивних напрямів сталого розвитку (K_4);

освітньо-інформаційної компоненти, що забезпечує підвищення обізнаності громадськості у різноманітних питаннях щодо сталого розвитку, прозорості та відкритості діяльності держави та приватного сектора, підвищення рівня довіри населення до їх діяльності, пропаганді ідей сталого розвитку, поширенні відповідних навчальних дисциплін у ВНЗ, обміні інформацією та досвідом (K_5).

Проаналізовано існуючі методики оцінювання сталого розвитку країн світу, які здебільшого спрямовані на виявлення окремих досягнень в економічній, екологічній, соціальній та інноваційній сферах. Серед найбільш універсальних показників розглянуто: Індекс сталого розвитку, запропонований ССД-Україна; Індекс сталого суспільства; Індекс сталої конкурентоспроможності. Показано, що існуюче різноманіття методичних підходів щодо оцінювання рівня впровадження концепції сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності підприємствами базується на аналізі інформації щодо результативності діяльності компаній, яка висвітлюється на сайтах компаній, представлена фінансовими та нефінансовими звітами, надається компаніями у відповідних опитуваннях, отримується із засобів масової інформації, ґрунтується на експертній думці та лояльності споживачів. Розкрито, що на відміну від світових корпорацій, які оцінюються за Індексом сталого розвитку Доу-Джонса, рейтингом найбільш сталих корпорацій у світі,

українські підприємства аналізують за Індексом прозорості сайтів, а також за рейтингом відкритості та системності у сфері КСВ.

У другому розділі **«Оцінювання інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки України у контексті світових тенденцій»** проаналізовано сучасну практику рейтингового оцінювання рівня сталого розвитку економіки у контексті світових тенденцій формування його інноваційного забезпечення, визначено рейтингові позиції України за складовими сталого розвитку, запропоновано методичний підхід компаративного оцінювання рівня інноваційного забезпечення сталого розвитку економік країн світу та України.

Виявлено, що впровадження концепції сталого розвитку здійснюється розвиненими країнами, які виділяють значні кошти на її реалізацію та стимулюють інновації, розробляють ефективні заходи щодо збереження довкілля і намагаються оптимізувати використання ресурсів. Тоді як інші країни, зокрема Україна, потребують фінансової, інформаційної і технічної підтримки в імплементації КСР.

З'ясовано функціональне призначення корпоративного сектора у формуванні інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки, яке полягає в ініціації та реалізації інноваційних ідей у виробництві екологічно безпечних, соціально корисних і економічно ефективних продуктів та послуг, а також відповідального ставлення щодо збереження довкілля, поваги прав людини і розвитку місцевості, на території якої компанії провадять свою діяльність. Визначено лідерів у сфері сталого розвитку серед представників бізнесу, зокрема компанію Unilever, яка реалізує розроблений «План сталого розвитку та підвищення якості життя», а також співпрацює з Кембриджським університетом у проведенні ДіР на базі створеного Центру молекулярної інформатики; корпорацію Google, яка є лідером зі створення енергоефективних центрів обробки даних у світі та реалізує «Програму використання здорових матеріалів у будівництві».

Обґрунтовано, що прийняття Цілей сталого розвитку спонукає світову спільноту до створення стратегічних взаємовигідних партнерств, стимулювання інновацій, ведення соціально відповідальної і відкритої діяльності та звітування. Водночас рейтингові позиції України, які характеризують рівень сталого розвитку загалом та інноваційної діяльності зокрема, вказують на значне її відставання від країн-лідерів. Запропоновано розробку методичного підходу оцінювання рівня інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки, що уможливило б ідентифікацію слабких сторін національної економіки у порівнянні з іншими країнами за його компонентами. Оцінювання науково-технічної компоненти рекомендовано здійснювати на основі аналізу патентної активності в країні, використання створених дослідниками інтелектуальних продуктів, експорту наукоємної продукції, а також інтенсивності співробітництва у сфері ДіР. Інституційну компоненту характеризує ефективність державного регулювання, якість роботи та обґрунтованість політики, рівень захисту прав людини, прозорість і можливості ведення бізнесу. Інвестиційна компонента визначається обсягами витрат на ДіР,

залученням іноземних інвестицій, рівнем надання фінансовим сектором послуг для бізнесу (у т. ч. венчурний капітал), кооперацією фірм. Реалізація маркетингової компоненти передбачає аналіз активності щодо реєстрації торгових марок і промислових зразків, ефективності використання маркетингових інструментів з метою найкращого задоволення клієнта та забезпечення конкурентоспроможності власної продукції, а також аналіз рівня впровадження і реалізації підприємствами нових або значно поліпшених продуктів і виробничих процесів, а також маркетингових та організаційних інновацій. Освітньо-інформаційна компонента визначається якістю освіти, залученістю у ДіР і можливостями розвитку та реалізації працівників, а також рівнем доступу до інформації.

За результатами проведеного оцінювання на основі системи показників, відібраних у межах кожної з компонент, побудовано рейтинг двадцяти обраних для дослідження країн за Індексом інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки (I_{IESDE}), що відображено у табл. 1.

Таблиця 1

Рейтинг країн за Індексом інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки, 2012-2016 рр.

Назва країни та її міжнародне скорочення		Значення компонент ІЗСРЕ					I_{IESDE}	Місце
		K_1	K_2	K_3	K_4	K_5		
Швейцарія	CH	0,779	0,831	0,780	0,709	0,870	0,779	1
Велика Британія	GB	0,836	0,874	0,703	0,636	0,692	0,749	2
Німеччина	DE	0,864	0,711	0,855	0,548	0,705	0,742	3
Швеція	SE	0,603	0,860	0,579	0,688	0,762	0,677	4
Фінляндія	FI	0,493	0,940	0,541	0,665	0,863	0,657	5
Ізраїль	IL	0,627	0,690	0,496	0,670	0,712	0,628	6
Ірландія	IE	0,508	0,798	0,578	0,598	0,636	0,606	7
Бельгія	BE	0,486	0,748	0,585	0,570	0,705	0,593	8
Австрія	AT	0,446	0,711	0,612	0,482	0,716	0,561	9
Норвегія	NO	0,355	0,860	0,477	0,466	0,854	0,542	10
Ісландія	IS	0,269	0,723	0,597	0,509	0,769	0,524	11
Чеська Республіка	CZ	0,305	0,556	0,574	0,400	0,570	0,455	12
Іспанія	ES	0,389	0,523	0,533	0,370	0,516	0,450	13
Італія	IT	0,475	0,411	0,643	0,287	0,393	0,446	14
Польща	PL	0,366	0,461	0,395	0,250	0,431	0,365	15
Угорщина	HU	0,320	0,428	0,330	0,339	0,322	0,345	16
Кіпр	CY	0,106	0,527	0,416	0,402	0,374	0,343	17
Україна	UA	0,337	0,204	0,336	0,201	0,366	0,284	18
Болгарія	BG	0,149	0,316	0,266	0,274	0,347	0,253	19
Румунія	RO	0,232	0,378	0,244	0,170	0,281	0,248	20

Джерело: складено та розраховано автором.

Країною з найвищим рівнем інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки є Швейцарія. За результатами оцінювання Україна посіла 18 місце в рейтингу, випередивши Болгарію і Румунію, це група країн, що є «інноваторами, які формуються» за вимірами Європейського інноваційного табло.

У третьому розділі **«Прикладні аспекти формування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки України»** проаналізовано галузеві аспекти та виявлено головні проблеми формування інноваційного забезпечення сталого розвитку національної економіки, з'ясовано інституційні умови вітчизняної імплементації концепції сталого розвитку, запропоновано напрями вдосконалення інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки України.

Виявлено, що сталий розвиток галузей економіки України нині відбувається за рахунок великих корпорацій-лідерів, які усвідомлюють переваги від реалізації концепції: зміцнення репутації, збільшення вартості бізнесу, підвищення лояльності споживачів, привернення уваги інвесторів, посилення мотивації працівників, зростання зацікавленості стейкхолдерів, покращення взаємовідносин з органами місцевого самоврядування та суспільством загалом. Вони також інвестують у проекти підтримки та розвитку місцевих громад, здійснюють суттєві витрати на збереження навколишнього середовища, публікують нефінансові звіти, розкривають інформацію про соціально відповідальні практики та отримані результати у сфері розвитку людських ресурсів, охорони довкілля, взаємовідносин із зацікавленими сторонами. Водночас напрями соціально відповідальної діяльності суттєво відрізняються у галузевому контексті, зокрема металургія зумовлює велике навантаження на довкілля, легку промисловість вирізняє активізація креативного потенціалу людини та використання інноваційних технологій у виробництві сталих продуктів і послуг. Обґрунтовано необхідність поширення прогресивних економічних, соціальних та екологічних практик, що вимагає від українського бізнесу вибору відповідних пріоритетів у контексті реалізації Цілей сталого розвитку.

Аргументовано, що формування інноваційного забезпечення сталого розвитку національної економіки вимагає налагодження партнерства держави та приватного сектора. Уряд розробляє стратегію сталого розвитку, відповідні програми, визначає пріоритетні напрями та заходи, однак не може самостійно фінансувати програми зі сталого розвитку, охопити весь спектр можливих заходів і здійснювати контроль за діяльністю підприємств. Делегування частини відповідальності за майбутнє суспільства бізнес-агентам змушує переглянути основні цілі діяльності компаній та впроваджувати принципи сталого розвитку. Відтак держава повинна створювати необхідні умови для реалізації ефективних управлінських практик, а також для заохочення компаній до безпечної діяльності та пропагування концепції сталого розвитку.

Україна офіційно приєдналась до реалізації Цілей сталого розвитку, що підтверджує прийняття урядом Стратегії «Україна – 2020». Водночас інформування громадськості у частині поширення і донесення необхідності ЦСР відбувається через діяльність Представництва ООН в Україні як одного з інституційних лідерів сталого розвитку в Україні, під егідою якого проходять

національні та регіональні консультації щодо досягнення спільного розуміння ЦСР, їх актуальності в контексті національного розвитку.

Обґрунтовано, що створення сприятливих інституційних умов імплементації КСР передбачає перейняття кожним членом суспільства ідеї сталого розвитку, її поширення та визнання. Для господарюючих суб'єктів це зумовлює необхідність налагодження організованого і керованого процесу змін відповідно до ЦСР у формуванні цілей розвитку підприємства, в управлінському інструментарії та виробничій практиці.

Запропоновано напрями вдосконалення інноваційного забезпечення сталого розвитку національної економіки, які ґрунтуються на результатах проведеного оцінювання рівня інноваційного забезпечення сталого розвитку економік країн світу та України. Ідентифіковано країн-лідерів за кожною з компонентів інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки, проаналізовано причини існуючих відхилень національної економіки порівняно з лідерами. Визначено можливі шляхи їх подолання, а саме: активізація державної підтримки ДіР і створення можливостей для кооперації у цій сфері та посилення їх спрямованості на розробку сталих інновацій; аргументовано важливість створення сприятливого інституційного середовища з метою ефективного впровадження концепції сталого розвитку; визначено, що незалежно від розміру підприємств, вони повинні використовувати ефективні маркетингові інструменти та підвищувати конкурентоспроможність своїх товарів, а також здійснювати соціально відповідальні ініціативи; обґрунтовано необхідність створення сприятливих умов для залучення інвестицій у досягнення ЦСР і стимулювання соціально відповідального інвестування; відзначено важливість широкої пропаганди ідей сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне обґрунтування й запропоновано нове вирішення науково-прикладного завдання поглиблення теоретичних положень і прикладних аспектів формування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки України та розробки методичного інструментарію його оцінювання, що аргументують такі висновки:

1. Розгляд передумов становлення концепції сталого розвитку дав змогу виокремити п'ять етапів її еволюції: підготовчий етап, етапи зародження, формування концептуальних засад, зрілості та масового поширення, втілення і реалізації. Визначено, що концепція сталого розвитку постає фундаментальною парадигмою поступу світової спільноти у XXI ст. і на сучасному етапі потребує реалізації на глобальному, національному та мікрорівнях, що стимулюється прийняттям Цілей сталого розвитку.

На основі систематизації підходів до визначення поняття «сталий розвиток» запропоновано його трактування як глобального механізму забезпечення ефективної діяльності зацікавлених осіб у всіх сферах життєдіяльності шляхом справедливого використання ресурсів і задоволення потреб, створення умов для розвитку людського потенціалу, реалізації нових наукових і технічних знань з

усвідомленням своєї відповідальності перед сучасним і майбутніми поколіннями за збереження цілісності природного середовища.

2. Ідентифіковано базові складові сталого розвитку – економічну, соціальну, екологічну, надано їх загальну характеристику та аргументовано виділення інноваційної складової як ядра сталого розвитку, що через синергетичну взаємодію з економічною, екологічною і соціальною складовими уможливорює генерування нових наукових і технічних знань та їх уречевлення у сталі продукти та послуги, а також формування інноваційних моделей і стратегій сталого розвитку суспільства задля врахування інтересів майбутніх поколінь. Обґрунтовано введення поняття «інноваційне забезпечення сталого розвитку економіки», що полягає у сукупності заходів активізації практичного втілення нових наукових і технічних знань в економічній, екологічній та соціальній складових сталого розвитку шляхом мобілізації зусиль держави та корпоративного сектора щодо залучення інвестиційних ресурсів у розширення виробництва сталих продуктів і послуг, а також створення відповідних інституційних умов сталого розвитку економіки. Здійснено компонентне структурування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки з виділенням науково-технічної, інституційної, маркетингової, інвестиційної, освітньо-інформаційної компонент, а також сформовано систему показників для їх оцінювання.

3. Систематизовано існуючий методичний інструментарій оцінювання загального рівня реалізації концепції сталого розвитку (Індекс сталого розвитку СІД-Україна, Індекс сталого суспільства) та окремих його складових. Розглянуто найбільш актуальні рейтинги та індекси, які дають змогу оцінити результати соціального, економічного, екологічного та інноваційного розвитку на макро- і мікроекономічному рівнях. Серед національних методик охарактеризовано Індекс сталого розвитку, розрахований Світовим центром даних з геоінформатики та сталого розвитку в Україні. Розкрито особливості оцінювання приватного сектора за Індексом прозорості Центру «Розвиток КСВ» і рейтингом системності та відкритості у сфері корпоративної соціальної відповідальності всеукраїнського рейтингового журналу «ГВардія». Водночас аргументовано необхідність розробки методичного підходу компаративного оцінювання рівня інноваційного забезпечення сталого розвитку економік країн світу та України.

4. З'ясовано, що розвинені країни світу та ТНК демонструють найкращі результати за рівнем сталого розвитку економіки, що відображає їх усвідомлення і залученість до процесу імплементації концепції. На основі проведеного аналізу визначено світові тенденції формування інноваційного забезпечення сталого розвитку за його компонентами, зокрема відзначено кращі практики щодо розробки екологічно та соціально відповідальних брендів, прийняття і реалізації стратегій сталого розвитку, приєднання до міжнародних організацій та їх ініціатив у сфері сталого розвитку, впровадження корпоративної соціальної відповідальності, зростання обсягів соціально відповідальних інвестицій, підвищення рівня прозорості та відкритості бізнесу шляхом публікації нефінансових звітів, розробку керівництва «Компас ЦСР» для приватного сектора з метою інтеграції Цілей сталого розвитку у виробничу діяльність компаній, пропаганду ідей сталого розвитку.

5. Проаналізовано позиції України у світових рейтингах (індекси екологічної ефективності, людського розвитку, щасливої планети, добробуту, сталої конкурентоспроможності, Глобальний інноваційний індекс, Індекс економічної свободи, Зведений індекс інновацій, Глобальний індекс конкурентоспроможності), які характеризують рівень сталого розвитку національної економіки за економічною, соціальною, екологічною та інноваційною складовими як середній або нижчий за середній та вказують на значне відставання нашої країни від країн-лідерів.

6. Уперше запропоновано методичний підхід рейтингового оцінювання рівня інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки, де посилено об'єктивність і прикладне значення рейтингування країн світу, що базується на побудові інтегрального Індексу інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки за визначеною послідовністю етапів та уможлиблює компаративний аналіз як загального рівня сформованості інноваційного забезпечення сталого розвитку економік країн світу, так і за окремими його компонентами: науково-технічною, інституційною, маркетинговою, інвестиційною, освітньо-інформаційною. Побудова рейтингу двадцяти обраних для дослідження країн за Індексом інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки підтвердила низький рівень сформованості інноваційного забезпечення сталого розвитку національної економіки, оскільки Україна посіла 18 місце (значення Індексу склало 0,284), майже втричі відстаючи від лідера – Швейцарії (0,779). Найгірші позиції національної економіки відмічено за інвестиційною (19 місце) та інституційною компонентами (20 місце), найкращу позицію досягнуто за науково-технічною компонентою (14 місце).

7. З'ясовано головні проблеми формування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки України, серед яких: низький рівень партнерської взаємодії між корпоративним і державним секторами та сектором вищої освіти у ДіР; еміграція талантів закордон; недостатнє фінансування і низький рівень комерціалізації ДіР; реалізація практик з корпоративної соціальної відповідальності виключно великими компаніями; нестабільність фінансового ринку; низький рівень прозорості та відкритості вітчизняного бізнесу.

Проведений аналіз галузевих аспектів реалізації концепції сталого розвитку підтвердив, що лише великі корпорації усвідомлюють переваги від її імплементації, водночас серед 100 найбільших українських компаній тільки 17 розкривають інформацію про результати своєї діяльності у нефінансовій сфері.

8. Запропоновано напрями вдосконалення інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки України, які передбачають використання кращих світових практик реалізації концепції сталого розвитку, зокрема щодо необхідності державної підтримки ДіР і посилення їх спрямованості на розробку сталих продуктів і послуг, важливості створення сприятливого інституційного середовища з метою ефективної імплементації концепції, використання соціально відповідальних ініціатив, залучення інвестицій у досягнення Цілей сталого розвитку, стимулювання соціально відповідального інвестування, пропаганди ідей сталого розвитку, підвищення обізнаності населення щодо необхідності реалізації ЦСР.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія:

1. *Zhylynska O.* Sectorial Aspects of Sustainable Development of the Ukrainian Economy / O. Zhylynska, I. Andrusiak // Sustainable Development: Social and Economic Changes : [monograph] / Edited by W. Duczmal, T. Pokusa, L. Stepanenko ; The Academy of Management and Administration in Opole. – Opole, 2016. – Pp. 72–78 (0,52 д.а., з яких особисто автору належить 0,26 д.а. – систематизовано кращі практики практики українських компаній зі сталого розвитку).

У наукових фахових виданнях України:

2. *Оробець І. В.* Практика впровадження концепції сталого розвитку в управлінні підприємствами / І. В. Оробець // Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. праць. – Вип. 29. – Част. 2. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. – С. 43–48 (0,56 д.а.).

3. *Оробець І. В.* Світовий досвід впровадження концепції сталого розвитку в управлінні діяльністю соціально відповідальних компаній / І. В. Оробець // Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. праць. – Вип. 31. – Част. 2. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – С. 104–110 (0,57 д.а.).

4. *Андрусяк І. В.* Проблеми інституційного забезпечення сталого розвитку України [Електронний ресурс] / І. В. Андрусяк // Глобальні та національні проблеми економіки. – Вип. 4. – Миколаїв, 2015. – С. 97–101. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.global-national.in.ua/issue-4-2015> (0,58 д.а.).

Статті у наукових виданнях інших держав та у виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз:

5. *Фірсова С.* Українські реалії впровадження та розвитку концепції соціальної відповідальності бізнесу / С. Фірсова, І. Оробець // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2012. – Вип. 137. – С. 34–39 (0,79 д.а., з яких особисто автору належить 0,5 д.а. – проаналізовано діяльність українських підприємств у сфері соціальної відповідальності бізнесу; міститься у наукометричних базах даних *RSCI, RePEc, Index Copernicus, Science Index, Microsoft Academic Search, ROAR*).

6. *Zhylynska O.* Innovation Constituent of Sustainable Development / O. Zhylynska, I. Orobets // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – Вип. 159. – С. 32–36 (0,9 д.а., з яких особисто автору належить 0,5 д.а. – аргументовано виділення інноваційної складової сталого розвитку; міститься у наукометричних базах даних *RSCI, RePEc, Index Copernicus, Science Index, Microsoft Academic Search, ROAR*).

7. *Оробець І.* Історико-генетичний підхід у дослідженні еволюції концепції сталого розвитку / І. Оробець // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – Вип. 161. – С. 98–101 (0,67 д.а.; міститься у наукометричних базах даних *RSCI, RePEc, Index Copernicus, Science Index, Microsoft Academic Search, ROAR*).

8. *Андрусяк І. В.* Прогресс украинских компаний на пути к устойчивому развитию / И. В. Андрусяк // Actual Problems of Modern Economy Development : Collection of scientific articles. – Thorpe Bowker, Melbourne, Australia, 2015. – С. 83–88 (0,44 д.а.; міститься у наукометричній базі даних *RSCI*).

9. *Andrusiak I. V. Leaders in Implementing the Concept of Sustainable Development / I. V. Andrusiak // Zbiór raportów naukowych : Najnowsze badania naukowe. Teoria, praktyka. – Część 2. – Warszawa : Wydawca : Sp. z o.o. “Diamond trading tour”, 2015. – Pp. 41–45 (0,32 д.а.; міститься у наукометричній базі даних RSCI).*

10. *Андрусяк І. В. Тенденції та проблеми інвестиційного забезпечення сталого розвитку / І. В. Андрусяк // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка – Том 20. – Вип. 4. – Одеса, 2015. – С. 32–36 (0,61 д.а.; міститься у наукометричній базі даних Google Scholar).*

У матеріалах наукових і науково-практичних конференцій та в інших виданнях:

11. *Жилинская О. И. Совершенствование практики управления украинскими предприятиями в контексте концепции устойчивого развития [Электронный ресурс] / О. И. Жилинская, И. В. Оробец // Инновационное развитие экономики: предпринимательство, образование, наука : сб. науч. ст. / редкол.: Т. В. Борздова (отв. ред.) [и др.]. – Минск : ГИУСТ БГУ, 2013. – С. 81–84. – Режим доступа к ресурсу: <http://elib.bsu.by/handle/123456789/55985> (0,43 д.а., з яких особисто автору належить 0,28 д.а. – визначено можливості інтеграції соціальної відповідальності бізнесу в управління підприємствами).*

12. *Оробець І. В. Соціально відповідальне інвестування: умова сталого розвитку вітчизняного фінансового ринку [Електронний ресурс] / І. В. Оробець // Фінанси інституційних секторів економіки України: стан, тенденції розвитку, практика реформування : матеріали науково-практичної конференції. – К., 2014. – С. 86–88. – Режим доступу до ресурсу: http://www.econom.univ.kiev.ua/GS/23032014/Tezi_konferentsiyi.pdf (0,1 д.а.).*

13. *Оробець І. В. Корпоративная филантропия как инструмент социальной ответственности бизнеса [Электронный ресурс] / И. В. Оробец // Тезисы докладов XVII Международной научной конференции молодых ученых, Минск, 17–18 апр. 2014 г. / редкол.: В. В. Манкевич (отв. ред.) [и др.]. – Минск : ГИУСТ БГУ, 2014. – С. 47–48. – Режим доступа к ресурсу: http://www.simst.bsu.by/main/workstudents/abstracts/abstracts_17.pdf (0,15 д.а.).*

14. *Оробець І. В. Інноваційна діяльність підприємства у контексті сталого розвитку / І. В. Оробець // Менеджмент у XXI сторіччі: методологія і практика : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. – Полтава, 2014. – С. 212–213 (0,1 д.а.).*

15. *Жилінська О. І. Інноваційна складова сталого розвитку / О. І. Жилінська, І. В. Оробець // Глобальні виклики для навколишнього середовища і ресурсної економіки в країнах Центральної та Східної Європи: безпека та сталий розвиток (GCERECSEEC'2014) : матеріали II Міжнародної конференції. – Київ, 2014. – С. 93 (0,12 д.а., з яких особисто автору належить 0,08 д.а. – ідентифіковано складові сталого розвитку).*

16. *Оробець І. В. Соціально-культурний вимір сталого розвитку / І. В. Оробець, І. В. Яремко // Об'єднані наукою: перспективи міждисциплінарних досліджень : матеріали круглого столу, 10–11 листопада 2014 р. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2014. – С. 86–87 (0,1 д.а., з яких особисто автору належить 0,07 д.а. – розкрито соціальну складову сталого розвитку).*

17. *Оробец И. В.* Інновації в забезпеченні устойчивого розвитку економіки України / *И. В. Орбец* // Інноваційні засади сталого розвитку національного господарства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 21–22 листопада 2014 р. // Подільський державний аграрно-технічний університет. У 2-х частинах. Кам'янець-Подільський : Видавничий дім “Гельветика”, 2014. – Ч. 1. – С. 82–85 (0,16 д.а.).

18. *Andrusiak I. V.* Current Trends in Investment Support for Sustainable Development / *I. V. Andrusiak* // Показники та фактори конкурентоспроможності національної економіки : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпропетровськ, 2–3 жовтня 2015 р.). – Дніпропетровськ : НО “Перспектива”, 2015, 2–3 жовтня 2015 р. // Наукова організація “Перспектива”. – Дніпропетровськ, 2015. – С. 44–47 (0,24 д.а.).

19. *Andrusiak I. V.* Implementing the Sustainable Development Goals: a New Challenge for the World Community / *I. V. Andrusiak* // International Scientific-Practical Conference Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization : Conference Proceedings, January 29, 2016. – Klaipeda : Baltija Publishing, 2016. – Pp. 21–23 (0,17 д.а.).

20. *Andrusiak I. V.* The New Priorities for Ukrainian Business: Achieving the Sustainable Development Goals / *I. V. Andrusiak* // Економіко-культурологічне позиціонування України в світовому глобалізованому просторі (Кошице, 14–15 лютого 2016 року) : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції. – Кошице, 2016. – С. 10–13 (0,27 д.а.).

21. *Андрусак І. В.* Сучасні тенденції впровадження концепції сталого розвитку українськими підприємствами / *І. В. Андрусак* // Шевченківська весна 2016: Економіка : матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, 5–8 квітня 2016 р. – Київ, 2016. – С. 104 (0,19 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Андрусак І. В. Інноваційне забезпечення сталого розвитку економіки України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України. – Київ, 2016.

У дисертаційній роботі обґрунтовано виділення інноваційної складової сталого розвитку поруч з базовими економічною, соціальною, екологічною складовими концепції. Аргументовано необхідність інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки, виділено його компоненти: науково-технічну, інституційну, маркетингову, інвестиційну та освітньо-інформаційну. Систематизовано методичний інструментарій оцінювання рівня сталого розвитку економіки. Проаналізовано світові тенденції формування інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки. Визначено рейтингові позиції України за складовими сталого розвитку та виявлено головні проблеми формування інноваційного забезпечення сталого розвитку національної

економіки. Запропоновано методичний підхід рейтингового оцінювання рівня інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки та побудовано рейтинг двадцяти країн світу за Індексом інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки. Визначено рекомендації щодо імплементації кращих практик світового досвіду реалізації концепції сталого розвитку для України.

Ключові слова: сталий розвиток, концепція сталого розвитку, складові сталого розвитку, інноваційне забезпечення сталого розвитку економіки, компоненти інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки, Індекс інноваційного забезпечення сталого розвитку економіки, Цілі сталого розвитку, корпоративна соціальна відповідальність.

АННОТАЦІЯ

Андрусак І. В. Инновационное обеспечение устойчивого развития экономики Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко Министерства образования и науки Украины. – Киев, 2016.

В диссертационной работе обосновано выделение инновационной составляющей устойчивого развития наряду с базовыми составляющими: экономической, социальной, экологической. Аргументированно обоснована необходимость инновационного обеспечения устойчивого развития экономики, выделены его компоненты: научно-техническая, институциональная, маркетинговая, инвестиционная, образовательно-информационная. Систематизирован методический инструментарий оценки уровня устойчивого развития экономики. Проанализированы мировые тенденции формирования инновационного обеспечения устойчивого развития экономики. Определены рейтинговые позиции Украины по составляющим устойчивого развития и выявлены основные проблемы формирования инновационного обеспечения устойчивого развития национальной экономики. Предложен методический подход рейтинговой оценки уровня инновационного обеспечения устойчивого развития экономики и построен рейтинг двадцати стран мира по Индексу инновационного обеспечения устойчивого развития экономики. Определены рекомендации по имплементации лучших мировых практик реализации концепции устойчивого развития в Украине.

Ключевые слова: устойчивое развитие, концепция устойчивого развития, составляющие устойчивого развития, инновационное обеспечение устойчивого развития экономики, компоненты инновационного обеспечения устойчивого развития экономики, Индекс инновационного обеспечения устойчивого развития экономики, Цели устойчивого развития, корпоративная социальная ответственность.

SUMMARY

Andrusiak I. V. Innovation essentials for sustainable development of the Ukrainian economy. – The manuscript.

The thesis for the degree of Candidate of Sciences (Economics) in the specialty: 08.00.03 – Economics and National Economy Management. – Taras Shevchenko National University of Kyiv of the Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2016.

The thesis substantiates theoretical principles and practical aspects of innovation essentials for sustainable development of the Ukrainian economy and develops methodological tools for its assessment.

The study identifies prerequisites for emergence of a concept of sustainable development, which allowed distinguishing five periods of its evolution: a preparatory stage, a point of its initiation, a phase of establishing its conceptual framework, the time of its maturity and overall distribution, implementation and materialization. An innovation constituent of sustainable development is sorted out along with the basic economic, social and environmental pillars of the concept. The thesis argues the necessity of the innovation essentials for sustainable development of the economy and highlights its scientific and technical, institutional, marketing, investment, education and information components.

A methodological toolkit is systematized to assess the overall level of implementation of the concept of sustainable development and its individual constituents at the macro and micro levels. The study exposes global trends in establishing the innovation essentials for sustainable development of the economy. Developed countries and TNCs show the best results in terms of sustainable development of the economy, which reflects their awareness of the process of implementing the concept. Rating positions of Ukraine with reference to the pillars of sustainable development characterizes the level of sustainable development of the national economy as an average one or below average and exposes a significant lag from the leaders.

The study uses a methodological approach developed to rank levels of the innovation essentials for sustainable development of the economy. The method is based on the Index of innovation essentials for sustainable development of the economies of Ukraine and of 19 other countries in a certain sequence of steps. This enables a comparative analysis of both the general level of the innovation essentials for sustainable development of the economy and by its components: scientific and technical, institutional, marketing, investment, education and information. Evaluation is carried out by 34 indicators set apart in the framework of the components of innovation essentials for sustainable development of the economy. As a result, the rating of twenty countries is built by the Index of innovation essentials for sustainable development of the economy. Ukraine is ranked the 18th. The findings allow identifying major problems occurring in building up the innovation essentials for sustainable development of the national economy.

Based on the outcomes of the comparative analysis and evaluation of the components of innovation essentials for sustainable development of the economy, the study puts forward recommendations regarding the use of the world best practices in implementing the concept of sustainable development in Ukraine.

Keywords: sustainable development, concept of sustainable development, pillars of sustainable development, innovation essentials for sustainable development of the economy, components of innovation essentials for sustainable development of the economy, Index of innovation essentials for sustainable development of the economy, Sustainable Development Goals, corporate social responsibility.